

resbellu. De aici înainte numele Românilor figurează totu mai mult în istorie; appellațiunile de Comani și Pacinați, suptu cari se confuseră ei pîno acumu, disparu cu încetul, istoria devine cu totul naționale.

---

## CARTEA II.

*De la încercarea cruciferilor de a se stabili în Dacia  
pîno la Stefanu I domnulă Maurodaciei.*

### I.

#### *Starca teritoru Române.*

Doue mii de anni trecusseră de la fundarea Romei, 1140 de la asșediarea Românilor în Dacia. In cursulă timpului acestuia, Dacia se infestă de totu genulă de barbari, cari după ce și jucară rolele selle, dispărură de pre fația pămîntului. Români, vechii locuitoră ai țerei, sufferiră diverse și grele calamități, înse provedinția divină îi mântu de perire. Dacia cisalpină căđu suptu influinția Ungurilor, înse cea trasaplină se cureți cu încetul de străini, și luă numele de *România*: cea australe de *România mică* (*Valachia minor*); și cea orientale de *România mare* (*Valachia major*); în cea cisalpină continuară ducatele române din țerra Oltului, a Sargețului, Temișului, Crișului, Marmorosului, și altele suptu suzeranitatea Ungurilor; érá în cea trasalpină se concentră cu încetulă micile ducate și se formară doue

staturi române indepedinti. De a drépta Dunării înflorià imperiul românobulgarù suptù Michaele Asanù, care îndată ce adjunse la maturitate redicâ armele și bătù pre cumnatu-seu Teodorù, și recuperâ cetâțile din Tracia și Macedonia cari le occupasseră Grecii. Trei anni de dille ținură luptele între acesti doi imperatori, Michaele și Teodorù. Michaele chiâmâ, în anulù R. 2010 (p. Chr. 1257) pre Româniî din stânga Dunării într'adjutoriù, și bătù fórte urîtù pre Greci lôngă rîulù Regina; in fine făcù pace cu dînșii prin socru-seu Uroșiù, banulù de Macovù, generele lui Bela IV, care căpetâ 20,000 de soldî de aurù de la Teodorù pentru acéstă întervenire. Darâ la anulù R. 2011 (p. Chr. 1258), Michaele se ucise de veru-seu Callimanù II, care spre a se puté ținé în autoritate, se căsătorì cu imperâtoréssa soția lui Michaele. Inse Uroșiù occupâ Tîrnova, și și luâ fata inăpoi. Callimanù II perì în fugâ. Atunci se adunarâ mai marii țerriî și allesserâ imperatoriù pre Micea, cumnatulù lui Michaele, a. R. 2012 (p. Chr. 1259), înse neplâcându-le purtarea lui cea lândedâ, redicarâ imperatoriù pre Constantinù II, fiulù lui Tecu. Acesta despărțindu-se de muierea sa, luâ pre o fiâ a imperâtorului Teodorù, și trâmise pre soția sa cea dintâiù la imperatoriulù în Nicea. Micea vedîndu-se scossù din domniâ, căpetâ ânimâ și se scullâ asupra lui Constantinù cu adjutoriulù Ungurilorù, înse mai pre urmâ fu constrînsù a fugi la imperatoriulù Teodorù.

## II.

***Michaele Paleologu recuperă Constantinopolia.***

Frâncii nu putură se se țină multă timp în Constantinopoli. Balduin II âmbliâ indeșertă în Italia și Gallia după ajutoriū. Michaele Paleologu, tutoriulă lui Joanne fiulă lui Teodoră Lascară, luă Constantinopolia în 25 Juliă a. R. 2014 (p. Chr. 1261), și se încoronă imperătoriū, apoi scósse ochi pupillului seu Joanne. Acestă usurpatoriū allă imperiului, vedîndu-se escommunicatū de patriarchulă, și temêndu-se de o expedițiune de crucéferi asupra sa, trâmise deputați la conciliulă de la Lugdună, și încheiă unire cu biserica appusană.

Imperatoriulă Teodoră Lascară avusse din fata lui Joanne Asană trei fiie și ună fiū, a nume Joanne; pre fia cea mai mare, Irena, o mărită după Constantină fiulă lui Tecu, imperatoriulu Româniloră și allă Bulgariloră; pre Teodora o dede lui Joanne fiulă lui Micea; érá pre a treia o mărită Michaele Paleologu după Svetislavă domnulă muntelui Emu, care în unele acte pórtă numele de imperatoriū allă Bulgariloră.\*)

Româniă din Dacia superióre insoçiră pre Bela IV in contra lui Ottocară regelui Boiemiei, precumă mărturisesce însuși regele în scrissórea sa còtră ponteficele Alessandru.\*\*); érá în cèrta care avù Bela cu fiulă seu Stefană, ducele Trasilvaniei, Româniă ste-

\*) Diploma Stephani V Regis Hung. de anno 1271. V. monis. Jul.

\*\*) Balbinus Miscell. Hist. Bohemiae. Decade I lib. 6.

teră de partea acestui din urmă. Persecutatulă Stefană bătută în Ungaria, fugi în Trasilvania și se închise în castellulă Codlea (a. R. 2015; p. Chr. 1262), de unde trâmise la Sargențiană după ajutoriulă. Mai pre urmă se împacă tatălă cu fiulă, mai mulți Români se remuneră de Stefană pentru ajutoriulă dată încontra persecutoriloră. După mórtea betrânului (a. R. 2023; p. Chr. 1270), Stefană V continuă resbellulă cu Ottocară cu successă variată. Acesta fu cellă dintâi rege care și atribuă titlulă de rege allă Bulgariei, fiindă că i successe a scóte din Ungaria pre Bulgariă cari încurseseră pîno la Rabă, precumu și atribuise tată seu titlulă de rege allă Comaniei, pentru că strînsesse pre Comani în țerră după devastațiunile Tătariloră.\*)

### III.

#### *Curcubeta*

In anulă Romei 2025 (p. Chr. 1272) se născă o fómete fórte mare în tótă Dacia superióre, după aceea urmă o pestilență înfricoșiată. — Totă în acestă annă muri Stefană V, căruia urmă pre tronă fiu-seu Ladislau cu supranumele Comanulă. — Pre timpulă acesta Româniă din Dacia australe (*ultra Alpes*) suptă domnulă loră Linoiă redicară armele încontra Unguriloră cari ținea Severinulă si și recuperă locurile loră. Ladislau trâmise pre Georgiă Simone cu putere armată asupra Româniloră. Linoiă fu invinsă și ucisă; frate seu, Barbătă, cădă în mânilă lui Georgiă Simone, care lă dusse la La-

\*) Pre aceste intitulățiuni seă voiră Ungură mai în urmă se și baseăie drepturi asupra Bulgariei și a României.

dislaŭ, și abiã scăpâ după ce depuse o summă de bani însemnată\*).

Côtră anulŭ R. 2030 (p. Chr. 1277) Tătarii de la marea négră încurseră în Dacia orientale, de a-collo trecură Dunăria și începură a devastă Moesia. Imperatoriulŭ Constantinŭ pătimiã de pițióre, și nu erã în stare a resiste barbarilorŭ. In împregiurârile acestea se scullã Curcubetã, unŭ Românŭ care fusse purcariŭ, strînse mulțime de țerrani, bătù pre Tătari, și apoi întórse armele asupra lui Constantinŭ, frânse ostile lui, tăiã pre imperãtoriŭ, și coprinse tóte cetãțile. După aceea se cãsãtori cu imperãtoréssa Maria (a dóua muiere a lui Constantinŭ, și nepóta lui Michaele Paleologŭ), trecù Dunăria încontra Tătarilorŭ, înse fu invinsŭ de dînșii în Dacia orientale. Intre acestea, Michaele Paleologu cununasse pre Joanne III Asanŭ, fiulŭ lui Micea, cu Irena fia sa, și lŭ trãmise la Tîrnova. Tîrnovitanii prinserã pre Maria imperãtoréssa, și pre fiulŭ ei Michaele, și i dederã în mânile Bizantinilorŭ, cari i dusserã la Constantinopoli. Inse nu trecù multŭ timpŭ și veni Curcubetã, și împressurã Tîrnova. Joanne Asanŭ fugi la imperãtoriulŭ, érá cetatea se apperã prin cumnatu-seu Georgiŭ Tertere, care luã însuși titlulŭ de rege. Curcubetã bătù de trei orï pre Bizantini, înse nepu-tëndŭ luã Tîrnova, se dusse la Noga chanulŭ Tătarilorŭ, se cérã adjutoriŭ. Darã de altã parte Joanne III Asanŭ încă allergã la Tătari pentru assémine scopŭ. Chanulŭ în locŭ de a dà adjutoriŭ preten-dințilorŭ, uccise pre Curcubetã, și voiã se facã assé-

\*) Diploma Ladislai de anno 1282, apud Fejér, Cod. dipl. Tomo V. Vol. 3. No. 274.

mine și cu Joanne Asanū, înse pre acesta lū scăpâ Eufrosina muierea chanului, și cumnata lui Asanū, (că-cî și acésta erà fata lui Michaele Paleologū). Acestū finitū tragicū avū Curcubetă, unū omū în adevărū estraordinariū, care domni trei anni preste Români și Bulgari. (a. R. 2034; p. Chr. 1281).

## IV.

***Dormanu.***

In Dacia superiôre, și a nume în Trasilvania, Sassi cei adusși de Geisa și dotați de Andreiū II, se revoltară încontra bisericeii, și ucciseră pre canonicii din Alba Julia, și fórte mulți alți ómenī, arseră biserica cea mare, și devăstară țerra.\*) — In părțile Tissei Comanii nemulțiănniți cu tractarea Ungurilor, se întórseră suptū Aldoinū în țerra lorū, înse ei fură adjunși de Ladislaū la Clușiū și învinși; unii dintre dînșii fugiră la Tătari, alții fură redusși în servitute, a. R. 2035 (p. Chr. 1282).— Dormanū domnulū Daciei orientale încă attăcâ pre Unguri, și le făcū multă stricățiune; ellū prinse mai mulți baroni unguresci. Ladislaū trâmise pre Georgiū Simone cu Trasilvanii și cu Comanii încotra lui Dormanū, care chiămasse și pre Bulgari într'adjutoriū. Ungurii nu repurtară neci o victoriă, cu tóte acestea Georgiū fu remuneratū de cōtră rege, precumū se vede din diplomă.\*\* — Inse preste trei anni Comanii cari se retrasseră la marea négră, veniră cu Tătarii și înun-

\*) Diploma Ladislai de anno 1285, Fejer Cod. dipl. Regni Hung.

\*\*) Diploma Ladislai de anno 1282, apud Fejer cod. dipl. T. V. Vol. 3. Nro 274.

dară Ungaria pîno la Pesta. De acéstă dată ei fură respinși de Unguri. In Trasilvania Comanii se măcellăriră de cōtră Secuî la Trăscău pre apa Auriului (a. R. 2038; p. Chr. 1285). — Regele Ladislau, dōră din cauza că mumă sa fu Comană, și pōte de ritulū orientale, se arretă fōrte appecatū Comanilorū, petrecū între dînșii și duse o viétiă libidinōsă cu femeele lorū pentru care fu admonitū mai adese orī de ponteficele romanū. In fine însuși Comanii lū uciseră la anulū R. 2043 (p. Chr. 1290). După mōrtea lui urmâ pre tronulū Ungariei Andreiū III, cu supranumele Venetulū.

## V.

### **Radu Negru.**

Pre timpurile acestea spunū Chronicele țerei Românescī că trecū Radu Negru, ducele Făgărașului și allū Amnașului, preste munți în Dacia australe, și și asșediă scaunulū la Câmpulugū, de unde apoi se mută la Argeșiu, edifică o curte domnēscă și unū monasteriū. Suptū dînșulū se uniră diversele ducate în unū principatū. Radu Negru domni cu multă gloriă 24 anni.

La Făgărașiu pre la anulū R. 2044 (p. Chr. 1291) domniă magistrulū Ugrinū, precumū se vede din o diplomă fōrte însemnată de la regele Andreiū III, în care se face cea dintăiū memorare despre o adunare generale a țerei, compusă din nobilī, Români, Secuî și Sassi. Din cauza însemnătății noi o punemū aici din vorbă în vorbă: "Noi Andreiū din grația

dară Ungaria pîno la Pesta. De acéastă dată ei fură respinși de Ungurî. In Trasilvania Comaniî se măcellăriră de cōtră Secuî la Trăscău pre apa Auriului (a. R. 2038; p. Chr. 1285). — Regele Ladislau, dōră din cauza că mumă sa fu Comană, și pōte de ritulū orientale, se arretâ fōrte applicatū Comanilorū, petrecū între dînșii și dusse o viéțiă libidinōsă cu femeele lorū pentru care fu admonitū mai adese orî de ponteficele romană. In fine însuși Comaniî lū uciseră la anulū R. 2043 (p. Chr. 1290). După mōrtea lui urmâ pre tronulū Ungariei Andreiū III, cu supranumele Venetulū.

## V.

### *Radu Negru.*

Pre timpurile acestea spunū Chroniclele țerrei Românescî că trecū Radu Negru, ducele Făgărașului și allū Amnașiului, preste munți în Dacia australe, și și asșediă scaunulū la Cămpulugū, de unde apoi se mută la Argeșiū, edifică o curte domnescă și unū monasteriū. Suptū dînsulū se uniră diversele ducate în unū principatū. Radu Negru domni cu multă gloriă 24 anni.

La Făgărașiū pre la anulū R. 2044 (p. Chr. 1291) domniă magistrulū Ugrinū, precumū se vede din o diplomă fōrte însemnată de la regele Andreiū III, în care se face cea dintăiū memorare despre o adunare generale a țerrei, compusă din nobilî, Români, Secuî și Sassî. Din cauza însemnătății noi o punemū aici din vorbă în vorbă: "Noi Andreiū din grația



lui Dumnezeu, rege al Ungariei, facem cunoscută tuturor celor ce se cuvine, că făcându noi adunare cu toți nobilii, Sassi, Secui și Români din părțile Transilvaniei la Alba-Julia, pentru îndreptarea stărilor, din consiliul tuturor prelaților și baronilor regatului nostru cari se află atunci împrejurul nostru, magistrul Ugrin, amatul și credinciosul nostru, scullându-se în adunare a cerut se i se întorcă și se i se dea înapoi nece posesiunii alle selle de lîngă Olt, ce se chiamă Făgărașiu și Sâmbătă, cari s'au luat cu nedreptul de la dînsul, arretându despre acésta documentele și privilegiile selle; și noi încă voind a ne convinge mai tare despre starea numitelor posesiunii, decă au fost alle magistrului Ugrin sau nu, am făcut se se cerceteie cu deadinsul de aceiași nobili, Sassi, Secui și Români, ore dissele posesiunii se cunnosc cu dreptul și după lege a fi alle magistrului Ugrin și alle antecessorilor lui. Deci noi vedînd și cunnoscînd că posesiunile se țin cu dreptul și după lege de magistrul Ugrin, le am întors și le am dat înapoi acelluiși magistrul Ugrin, cu toate folósele și pertinentiele, și prin dînsul ereșilor și următorilor ereșilor lui, ca se le possédă de a pururé fôra de a se puté luà înderet, cu acellu moș și acele plinime de drept, cu care le au avut și le au ținut antecessorii lui. Dat în Alba-Julia în Dumineca *Invocavit*, anul Domnului 1291.\*)

\*) Nos Andreas, Dei Gratia, Rex Hungariae, memoriae commendantes significamus quibus expedit universis: quod cum nos universis Nobilibus, Saxonibus, Syculis et Olachis, in partibus transilvanis apud Albam Jule, pro reformatione status eorumdem congregationem cum

## VI.

**Starea ecclesiastica.**

Starea ecclesiastică de pre timpurile acestea încă merită atențiune. Ponteficii romanî de cîndu se născu schisma între creștinii resaritanî și appusanî prin Fotiū, se adoperară neîncetatū a întorce pre resăritanî la unirea cu Roma. Pîno la începutulū expedițiunilorū crucéferilorū, lucrară numai prin missionarî, de acî înainte și prin arme: unirea Românilorū și a Bulgarilorū suptū Joannițiū, luarea Constantinopolii prin Frânci, staruințiile lui Andreiū II și Bela IV pentru creștinarea Comanilorū și unirea Românilorū din Dacia superiōre, deschiseră unū câmpū largū bisericei romane cōtră resăritū; dară lîngedîmea lui Ladislaū nu fu favoritōriă progresselorū ei. Nicolau ponteficele romanū, după ce trămisese în

iisdem fecissemus, de consilio omnium praelatorum regni nostri eo tempore nobis assistentium, magister Ugrinus, dilectus et fidelis noster, quasdam possessiones suas, Fogros et Zumbothel vocatas, juxta fluyium Olth existentes, asserens a se indebite alienatas, surgendo in ipsa congregatione nostra, sibi per nos reddi et restitui postulasset, et super hoc instrumenta ac privilegia sua exhibuisset; tandem nos de facto dictarum possessionum magis certificare volentes, utrum ipsius magistri Ugrini fuerint nec ne? ab iisdem nobilibus, Saxonibus Syculis et Olachis diligenter inquiri fecimus, si dictae possessiones ad ipsum magistrum Ugrinum dignoscantur juste et legitime pertinere, qui quidem universi et singuli praedictas possessiones Fogros et Zumbothel vocatas, ipsius magistri Ugrini, et suorum antecessorum esse et fuisse retulerunt; nos igitur quia possessiones ad ipsum magistrum Ugrinam juste et legitime audimus et scimus pertinere, cum omnibus utilitatibus earum et pertinentiis reddidimus et restitimus ipsi magistro Ugrino, et per eum suis haeredibus, haeredumque suorum successoribus jure perpetuo et irrevocabilliter possidendas, eo modo et ea plenitudine, quemadmodum per ipsius antecessores dictae possessiones habitae extiterunt, et possessae. Datum apud Albam Jule in Dominica Invocavit. Anno Domini M. C. C. nonagesimo primo. *Georigius Fejer Cod. diplomat. Hung. eccles. et civ Tomo. VI. vol. I. Budae 1830.*

annulū trecutū o epistolă energică cōtră regele Un-  
geriei pentru întōrcerea păgânilor și a ereticilor  
la biserica catolică, adressă în anulū R. 2044 (p. Chr.  
1291) trei scissorī în causa unirei, una lui Georgiū  
Tertere imperatoriului Românilorū și allū Bulgarilorū,  
alta lui Joachimū archiepiscopului Tîrnovei, prin ca-  
re i aducea a minte că i aū promissū înaintea im-  
peratoriului Michaelē Paleologu, cândū se află amîn  
doi la Constantinopoli, (Nicolau în calitate de legatū  
apostolicū), că nu se va retrage de la unire; a treia  
Elenei fiecei domnului țerei românesce și reginei Ser-  
biei, prin care o îndemnă ca se stea de capi bise-  
ricesci și politici ai Românilorū și ai Bulgarilorū spre  
a pune în lucrare unirea ecclesiastică\*). Dară aceste  
stăruințe nu se parū că arū fi avutū verunū resul-  
tatū, din causă că în anulū R. 2045 (p. Chr. 1292)  
Tătariū Nogai, împinși fiindū de Mongoli, trecură Dună-  
ria în Moesia, și turburară țerra. Georgiū Tertere fugi la  
Adrianopoli. Dară și chanulū Tătarilorū fu uccisū de Mon-  
goli. După aceea Ciaca fiulū chanului și generele lui Ter-  
tere, ocupă țerra; înse în anulū ce urmâ, se des-  
tronă de cōtră Suetislavū. cumnatulū seu, și fiulū lui  
Georgiū Tertere. Acesta bătū pre Tătariū lui Ciaca  
de i stînse; assemine bătū și pre imperatoriulū An-  
dronicū Paleologu care ținea prinsū pre tată-seu Geor-  
giū, și scăpă și pre acesta din prinsóre, înse nu i  
mai dede tronulū, ci lū rezervă pentru sene și lū ținū  
trei decī de anni.

\*) Aloysius Guerra in epist. const. pontif. Tomo II. pag. 530 et 531.

## VII.

*Carlu Robertu rege.*

In Ungaria la anulū R. 2053 (p. Chr. 1300) murì Andreiū III Venetulū, și cu dînsulū se stînsē vițea Arpadiană. De aci înainte urmară totū regi străini în regatulū care ținū și mai în urmă numele de Ungaria. — Carlū Robertū de la Neapoli fu chiămatū la tronū încă pîno cîndū trăia Andreiū. Ellū avū a se luptă optū anni de dille cu alți doi pretendinți, Venceslavū regele Boiemiei și Ottone ducele Bavariei. Ottone spre a căstigà grația Ungurilor se despunse cu fia lui Ladislau ducelui Trasilvaniei, și înterprinse o căllătorîă prin țerră, luândū și corona cu sene, care o scóssesse cu multe măiestrie din mînilē lui Venceslavū Boiemulū, înse în Trasilvania fu prinsū de ducele Ladislau, care assémine âmblà după domniă, și abiă recăstigâ libertatea (R. 2061; p. Chr. 1308) după ce lăssâ corona în mînilē lui Ladislau, promitîndū că va renunțîă pretensiunei de a se face rege. Mai pre urmă Ladislau încă fu învinsū de Carlū Robertū, și constrînsū de a dă corona înapoi. Carlū se coronâ la Alba regale în 27 Augustū a. R. 2063 (p. Chr. 1310). Carlū fu unū omū ambițiosū și fórte înterprindîtoriū; ellū bătū pre Venețianī și le luâ Dalmația (a. R. 2066; p. Chr. 1313); bătū pre rebellulū palătinū Mateiū de Trencinū (a. R. 2071; p. Chr. 1318); bătū pre Milutinū Uroșiū regele Serbiei (a. R. 2074; p. Chr. 1321) și lū suppuse sieși. Revolta atțițiată încontra lui de Petru fiulū lui Petu, se pacificâ de cōtră Doușîa ducele Trasilvaniei. Rebelliunea Sassilorū suptū conducerea lui Henning

din satulŭ Petru, se stĕmperâ prin armele Comanilorŭ cari ucciseră mare parte dintr'înșii împreună cu capulŭ lorŭ Henning. a. R. 2077 (p. Chr. 1324).

## VIII.

***Michaele IV imp. Rom. si Bulg.***

In Dacia aureliană murindŭ Suetislavŭ la anulŭ R. 2075 (p. Chr. 1322), urmâ pre tronŭ fiu-seu Georgiŭ II Tertere, care bătŭ fôrte pre Bizantini, și le luâ mai multe cetâți, înse muri preste unŭ anulŭ de dille. Atunci Boislavŭ, fiulŭ lui Georgiŭ I Tertere, voi se coprindă regatulŭ; Români și Bulgari înțelegendŭ că acesta ține cu Bizantiniŭ, redicară imperatoriŭ pre Michaele IV, fiulŭ lui Strațimerŭ domnulŭ Vidinului. Acesta chiâmă pre Români din Dacia inferiôre într'adjutoriŭ, bătŭ pre Bizantini, și recuperâ cetâțile cari se închinasseră acestora; mai pre urmă se împacă cu dînșii, căsătorindu-se cu Teodora, sora lui Andronicŭ Paleologŭ cellŭ tĕnerŭ, și adjutâ pre acesta se restôrne de pre tronŭ pre abunulŭ seu Andronicŭ cellŭ betrânŭ. a. R. 2081 (p. Chr. 1328). Michaele IV avusse de soçiă pre Nedea sora lui Stefanŭ regelui Serbiei, și se despărțisse de dînsa spre a puté luà pre Teodora. Fapta acésta înterrîtâ pre Stefanŭ asupra lui; Michaele voindŭ se prevenă periclutulŭ, atțițiâ pre Andronicŭ încontra Serbilorŭ, érá ellŭ strînse o armată de 12,000 de Români și de Bulgari din Moesia, și de 3,000 de Români din Dacia, cu mercede, și întrândŭ în ținuturile lui Stefanŭ pre la originea râului Strimone, predâ în cursŭ de patru dille și arse tôte câte i veniră înainte. A cin-

cia și se arretă Stefanu cu forțe mare putere de Serbi și cu 1000 de căllari frâncesci, mari la corp, tari la braț și forțe deprinși la bătăliă. Stefanu ordina armata sa la bătăliă și ellu cu cei 1000 de căllari frâncesci se răpedi asupra stégului lui Michaelae, și addusse óstea acestuia în cea mai mare confusiune. Michaelae se prinse viu, dară plăgitu, cea mai mare parte dintre ai sei periră; câți se prinseră, se desarmară și se despoiară și așia se dimiseră a casă. Michaelae murì a 4 și după acéstă bătăliă nefericită, a. R. 2083 (p. Chr. 1330), Români și Bulgari allesseră în locul lui pre Alessandru, verulă lui Michaelae.

## IX.

### *Michaelae Bassaraba bate pre Unguri.*

Pre timpul pre cându Michaelae IV erà încurcatu în resbellu cu Stefanu regele Serbiei, Carlū Robertu se scullă cu armele încontra lui Michaelae Bassarabă domnulă României (Daciei australe) fôră de neci o causă; óstea unгурescă se adună în Temișiana, de unde trecu în ținutulă Medințiloru, și ocupă castellulă Severinului. Carlū erà în fruntea ostii; la Severinu veniră deputați din partea lui Michaelae Bassarabă, rugându-lă ca se éssă din țerra unui principe care nu l'a supperatū întru nimică, că-cî altră-minte póte se pația reu și se éssă cu rușine. Carlū nu primì aceste propunerī, ci înaintă încontra Românilorū. Români vedindū pericululă se retrasseră și apprinseră tóte satele ca se lipsescă óstea unгурescă de provisiuni. Carlū remânendū în fine fôră miđilóce de a și ținé óstea, și vedindū fómetea ce

ammeninția pre militari, se stêmperâ și trâmise deputați la Michaele promittîndu-î că va primî tôte cele propuse de dînsul, numai se î dea conductorî cari se lû scôtă pre callea cea mai scurtă din țerră. Michaele trâmise conductorî cari băgară pre Ungurî între munții Carpați și î înfundară într'o valle strîm-torată din tôte pâțile. Atunci Româniî cari se află ascunși pre culmile munților, începură a arruncă cu petri și cu arme asupra Ungurilor, unde î ucciseră pre toți în patru dille. Regele ne mai sciindū ce se facă, își scâmbâ vestimintele și îmbracă cu dîn-sele pre unū Deșiū, pre care lū ucciseră Româniî, cre-dîndū că este regele; érá Carlū scăpă cu multă ne-voia, însoțitū de trei patru, și fugî la Temișióra, și de a collo la Visegradū, uude mulțiännî lui Dum-neđeu pentru păstrarea vieției. \*) a. R. 2083 (p. Chr. 1330).

## X.

### *Venirea Turciloru în Europa.*

După acéstă expedițiune tristă, Ungaria și Tra-silvania fu călcată de Tătari în dóue rînduri, (R. 2084—2088), înse barbariî remaseră bătuti de a-mîndóue ori. — Michaele Bassarabă murî la anulū R. 2086 (p. Chr. 1333), lăssândū în urmă pre fiu-seu Alessandru, banū allū Severinului; în loculū lui înse se allesse domnū Danu I.

Andronicū cellū tēnerū imperatoriulū Constanti-nopolii încă murî la anulū R. 2094 (p. Chr. 1341), lăssândū de successoriū pre fiu-seu Joanne V Pa-

\*) Thurutz, Chronica Hungarorum, parte II. cap. 97.

leologu, în etate de 9 ani, suptă tutela împerătoressei Anna muma lui, și a marelui domestică Joane Cantacuzenu, care îndată răpi domnia de la pupillulă seu. Adrianopolitaniî cari ținea cu familia imperiale, nu voiră a se supune, ci chiămară într'adjutoriū pre Alessandru imperatoriulă Românilorū și allū Bulgarilorū, care și merse cugetândū că cu ocasiunea acēsta va supune sieși și Adrianopolia, inse Adrianopolitaniî divinară intențiunea lui, și nu lă primiră în cetate, dīcēndū: că ei au necesitate de soçiū, nu de domnū. Alessandru se trasse la Dimoticiū, dară perdū mulți militari; că-cī Cantacuzenu chiāmă pre Turci din Asia într'adjutoriū încontra lui Alessandru (R. 2095; p. Chr. 1342). Acēstă faptă neînțelléptă a usurpatoriului Cantacuzenu trasse după sene celle mai funeste urmări, nu numai pentru imperiulă bizantinū, ci pentru tótă Europa orientale. Alessandru vedīndū acēsta, trāmise deputați la dīnsulū, și încheiă pace.

## XI.

### *Ludovicu rege.*

Carlū Robertū încă murī în anulū R. 2095 (p. Chr. 1342) lăssândū în urma sa doi fii, pre Andreiū regele Neapoliî și pre Ludovicū regele Ungariei. Cellū dintăiū se uccise de soçia sa, Joanna regina, din care causă se născū unū mare resbellū în Italia.— In Trasilvania se revoltară Sassii în cellū dintăiū annū allū domniei lui Ludovicū, și recusară contribuțiunea. Regele i frânse și i addusse la ascultare, érá după aceea i iertă. Cândū Ludovicū eră



încă în Trasilvania, veni la dînsulă Alessandru Bas-sarabă, domnulă țerei Românesci celei din drépta Oltului, saă mai bine banulă Severinului, și legă a-micițią. \*) — Toma ducele Trasilvaniei strînse adu-nare generale la Turda, în care se asșediă jurisdic-țiunea nobililoră preste țerrană. La anulă Romei 2097 (p. Chr. 1344) érá veni Ludovică în Trasil-vania și defipse marginile între jurisdicțiunea secu-lariă și cea ecclesiastică. In anulă următorii ple-că încontra Lituaniloră, înse fôrá de a rapportà ver-ună successă; érá la anulă R. 2100 (p. Chr. 1347) se duse în Italia cu Stefană ducele Trasilvaniei spre resbunarea morții fratelui seu Andreiă. Regina Joanna scăpă cu fuga, ceilalți complici ai ommoru-lui se prinseră, și parte se arruncară la închisóre, perte se ucciseră. Ludovică trămise în Ungaria pre nepotu-seu Carlă, fiulă lui Andreiă, apoi numi gu-vernatoriă preste regatulă Neapolitană pre Stefană Lascu ducele Trasilvaniei, și se întórse în Ungaria. Neapolitaniă se rescullară în absenția lui Ludovică, din care causă ellă fu éráși nevoită preste doi anni a trece în Italia. După ce restabilă pacea lăssă la Neapoli mai ântâiă pre Nicólă apoi pre Andreiă Lascu, ducii Trasilvaniei, înse fôrá successă îndestullătoriă.

## XII.

### *Sismanu cu fratii sei.*

In anulă R. 2105 (p. Chr. 1352) Tătariă érá încurseră în Trasilvania; ducele țerei Andreiă Lascu i respinse preste munți. Clemente ponteficele romană

\*) Turoțiă ungurulă dice că i ar fi promissă suppunere, înse acéstă nu e de cređută din cause cari se voră vedé mai în urmă.

dede lui Ludovică facultatea de a coprinde țerrile păgânilor și alle schismaticilor, cu condițiunea de a le adduce la ascultarea bisericei catolice\*). — Alessandru regele Românilor și allă Bulgarilor murî la anul R. 2106 (p. Chr. 1353) după ce domni 23 de annî, pururé în luptă cu Cantacuzenu, și din cauza acestuia cu Turcii și cu Tătarii. Lui urmâ în regatū fiu seu Sismanū, care dede fratelui seu Strațimerū Vidinulū, lui Asanū Preslava cu Tracia, altui frate Dobrodicia, ellū însuși ținū Tîrnova și Durostorulū. — Joanne Cantacuzenu fatigatū de turburări și de vallurî (și pôte muștratū de consciința că a addussū pre Turci în Europa), se căllugări la anul R. 2108 (p. Chr. 1355). — Sismanū se căsătorî cu o fiă a sultanului Amuratū; Andronicū Paleologu fiulū lui Joanne imperatoriulū luasse pre cealaltă fată a sultanului. Cu modulū acesta Sismanū legă amicitia cu Grecii și cu Turcii, cu tôte acestea nu se putū preservă încontra sortii cellei triste care lū asteptă.

### XIII.

#### *Freșările deserte alle lui Ludovicu.*

Strațimerū domnulū Vidinului luă titlulū de imperatoriū, se căsătorî cu fiia lui Alessandru Bassarabă domnulū României, și cu adjutoriulū Românilor se puse pre pițiorū de apperare încontra Ungurilor. Ludovică plecă la anul R. 2109 (p. Chr. 1356) în Servia încontra lui Uroșii, după aceea se întorse spre Vidinū încontra lui Strațimerū. Româniî allergară Bulgarilorū într'adjutoriū. — Ludovică trâmise altă ar-

\*) Veđi Magazinū istoricū Tomū III. pag. 124.

mată în România încontra lui Alessandru Bassarabă, care revoltédiă pre o parte de boiarî asupra domnului lorü; înse Alessandru i bate și i scóte afară din țerră. — Ludovicü vedîndü successulü cellü reu în-tórce armele încontra Venețianilorü\*) cari coprinseseră Dalmatia, și iea de la dînșii acéstă provinciă. După repurtarea victoriei Ludovicü donâ pre boiarî Români frațiî Crepatü, Stanü, Négu, Vlaicu, Nicólă și Vladü, cu possessiunea Recașiü dimpreună cu satele Sentelecü, Vasahaza, Uitigulmadü, și altele, lôn-gă rîlulü Temișiü, fiindü că au ținutü cu dînsulü încontra lui Alessandru Bassarabă, și s'au distinsü în bătălia de la Jadera din Dalmația\*\*) — Acéstă lucrare neînțelléptă din partea lui Ludovicü, de a se certă cu Româniî, cu Bulgariî, cu Serbiî și cu Venețianiî, și de a lăssà jocü liberü Turcilorü, stricâ fórte multü causei commune a crestinilorü, și facilită Turcilorü întinderea și asșediarea lorü în Europa. Ludovicü fu provocatü de doi pontefici romani a se scullà încontra Turcilorü; imperatoriulü Joanne Paleologu, și fiu-seu Manuele illü invitară se se unéscă cu dînșii în contra inimiculü commune; înse Ludovicü și perdü timpulü săturându-și meschina gelosiă în frecări cu veciniî seî, și nepesându-î de unü inimicü în depărtare. Intre acestea Turciî continuară a coprinde totü mai multü locü în Europa, pîno cândü Amuratü ocupâ Adrianopolia la anulü R. 2114 (p. Chr. 1361), și o prefăcù în reședințiă a sa. De acî înainte începü luptele celle mari între Turciî și între creștiniî de la Dunăriă.

\*) Veđi Magazinü istoricü Tomü III. pag. 128.

\*\*) Fejer, Codex diplomaticus Regni Hung. Tomo IV, vol. 3.